

Ziek van werk

De relatie tussen persoonskenmerken, jobkenmerken, arbeidsomstandigheden en gezondheidsklachten ten gevolge van het werk

In maart 2000 voerde de European Foundation for Improvement of Living and Working Conditions voor de derde keer een enquête uit om te peilen naar de algemene arbeidsomstandigheden in de 15 EU-lidstaten. Er werd onder andere gevraagd of het werk een gevaar inhoudt voor de gezondheid van de werknemer en hoe dat tot uiting komt. Er werd ook gevraagd naar de fysieke omstandigheden waarin de werknemer zijn job moet uitvoeren en naar het aantal dagen ziekteverzuim. Dit alles bracht cijfers aan het licht die duidelijk aantonen dat de job een invloed heeft op de gezondheid.

In totaal werden meer dan 21 500 werkenden geïnterviewd; in elke Europese lidstaat werd getracht een 1 500-tal werknemers te bevragen.¹ Om een zuiver beeld te krijgen van de relatie tussen gezondheid en arbeidsomstandigheden werden enkel de loontrekkenden opgenomen voor deze analyse. Na uitsluiting² van nog enkele andere groepen is voor de bespreking nog een onderzoeksgroep ter beschikking van 14 449 loontrekkenden.

Gezondheid van de werknemer lijdt onder het werk

Het werk van de loontrekkende heeft, als we de werknemer zelf mogen geloven, duidelijk een invloed op een aantal gezondheidsaspecten. Een vierde onder hen is namelijk van mening dat hun gezondheid en veiligheid in gevaar is door hun job.

Als men de gezondheidsklachten verfijnt, komt men tot de vaststelling dat de werknemers in het algemeen het meeste last hebben van rugpijn, spier-

pijn in schouders en nek, stress en algehele vermoeidheid ten gevolge van hun werk. Bijna een derde van de loontrekkenden klaagt over rugpijn (31,3%) en stress (29,4%). Spierpijn in schouders en nek wordt door meer dan een vierde (25,7%) van de ondervraagden als klacht opgegeven en een vijfde (20,2%) heeft last van algehele vermoeidheid.³

Als we de samenhang van de verschillende gezondheidsklachten

onderzoeken, zien we dat rugpijn en pijn in schouders en nek het meest samen voorkomen (18%). De combinatie van fysieke en niet-fysieke klachten is ook niet uitzonderlijk: 15,4% van de ondervraagde werknemers heeft en last van stress én van rugpijn en bij 13,4% komen stress en pijn in schouders en nek samen voor. De percentages van algehele vermoeidheid in combinatie met de andere gezondheidsfactoren liggen iets lager. In de rest van het artikel concentreren we ons op deze vier meest vermelde gezondheidsklachten en laten we de overige buiten beschouwing.

Leeftijd en geslacht spelen mee

Heeft de job een invloed op de gezondheid? Het antwoord bij mannen en vrouwen is duidelijk verschillend: 29,2% van de mannen signaleert dat hun gezondheid risico's loopt door het werk, tegenover 21,2% van de vrouwen. Het feit dat mannen meer aangeven dat ze gezondheidsrisico's lopen, heeft vermoedelijk te maken met het feit dat zij, in verge-

lijking met vrouwen, meer in risicoberoepen en industriële sectoren zijn terug te vinden.⁴

Kijken we naar de vier frequentst vernoemde gezondheidsklachten, dan blijken rugpijn en stress ongeveer evenveel voor te komen bij mannen als bij vrouwen, spierpijn in schouders en nek komt meer voor bij vrouwen (28,2%) dan bij mannen (23,6%) en algehele vermoeidheid komt dan weer net iets meer voor bij mannen (20,8%) dan bij vrouwen (19,7%).

Over het algemeen kunnen we stellen dat hoe ouder iemand is, hoe meer men ervan overtuigd is dat het werk gevaren inhoudt voor de gezondheid. Bij de 15- tot 24-jarigen geeft immers 23,7% aan dat het werk de gezondheid beïnvloedt. Bij de 25- tot 34-jarigen loopt dit percentage op tot 25,3% en bij de 35- tot 44-jarigen tot 27,1%. Daarna nemen de gepercipieerde gezondheidsrisico's lichtjes af tot 26,1% (45-54-jarigen), om vervolgens sterk te zakken tot 20,6% voor de 55- tot 64-jarigen. Vermoedelijk treden werknemers met gezondheidsklachten vroeger uit en blijven loontrekkenden die geen klachten hebben langer werken. Van de vier meest vermelde gezondheidsklachten, komen er drie vooral voor bij de 35 tot 44 jarigen, namelijk rugpijn (32,5%) en stress (32,7%). Ook algehele vermoeidheid (20,9%) komt in deze leeftijdsklasse het meeste voor. Spierpijn in schouders en nek wordt vooral door de 45- tot 54-jarigen opgegeven als gezondheidsklacht (28,6%).

Fysiek belastende arbeidsomstandigheden en gezondheidsklachten gaan hand in hand

Sommige arbeidsomstandigheden zijn erg belastend en werken gezondheidsklachten in de hand. De fysiek belastende factoren op het werk die door de werknemers veel worden aangehaald, zijn het werken in pijnlijke/vermoeiende houdingen (30,3%) en het tillen van zware lasten (20,2%).

Het merendeel van de werknemers (63,8%) heeft een job die geen pijnlijke/vermoeiende houdingen vereist of het heffen van zware lasten. Meer dan een vijfde (21,9%) heeft in zijn/haar werksituatie te maken met één van beide belastende factoren en 14,3% van de loontrekkenden wordt op het werk

geconfronteerd met zowel pijnlijke/vermoeiende houdingen als met het tillen van zware lasten. Het voorkomen van deze factoren werd getoetst aan het melden van rugklachten en de klachten van spierpijn in de schouders en nek. De cijfers spreken voor zich (Figuur 1).

Figuur 1 toont dat bij de werknemers die op het werk geen pijnlijke/vermoeiende houdingen hoeven aan te nemen en geen zware lasten dienen te heffen, er 'slechts' bij 18,6% sprake is van rugpijn en bij 16,1% van spierpijn in schouders en nek. Bij de personen die met één van de twee factoren worden belast, klaagt 46,1% over rugpijn en 37% over spierpijn in schouders en nek. Dit percentage loopt op tot 65,1% voor rugklachten en 51% voor spierpijn als de loontrekkenden in omstandigheden werken waarbij men zowel moet heffen als pijnlijke/vermoeiende houdingen moet aannemen.

Sectorale verschillen in voorkomen en aard van gezondheidsklachten

We bespreken eerst de gezondheidsklachten gekoppeld aan de hoofdsectoren en gaan na of er een verschil is tussen mannen en vrouwen. Vervolgens worden de gezondheidsklachten op een rijtje gezet en meer in detail besproken voor alle sectoren.

Gezondheidsklachten in de vier hoofdsectoren

Gemiddeld heeft 31,3% van alle werknemers last van *rugpijn*. Werknemers uit de land- en tuinbouw en visserij, de primaire sector (43,3%) en uit de industrie en bouw, de secundaire sector (35,1%) komen duidelijk boven het algemeen gemiddelde uit. Uit tabel 1 kunt u aflezen dat er een interactie is tussen geslacht en sector voor wat betreft het voorkomen van de rugklachten. Van de vrouwen werkzaam in de primaire sector heeft 50,8% rugklachten, wat veel meer is dan 40% van de mannen. In de secundaire en tertiaire sector zijn het vooral de mannen die last hebben van hun rug. In de quartaire sector klagen de vrouwen meer van rugpijn.

Zo'n kwart van de loontrekkenden (25,7%) klaagt over *spierpijn in schouders en nek* door de job die hij beoefent. Dit wordt, net zoals voor rugklachten,

vooral aangegeven door werknemers uit de primaire (36,3%) en secundaire sector (28,5%). In alle hoofdsectoren hebben meer vrouwen dan mannen last van spierpijn.

Bijna 30% van de werkenden klaagt over stress, wat vooral veel voorkomt in de quartaire sector

(34,6%). In deze sector ervaren mannen en vrouwen dat ongeveer in dezelfde mate. In de primaire sector zijn het vooral de vrouwen die stress aanhalen (30,8%). Mannen daarentegen melden meer dan vrouwen stress als ze in de tertiaire sector werken (30,9%).

Tabel 1.

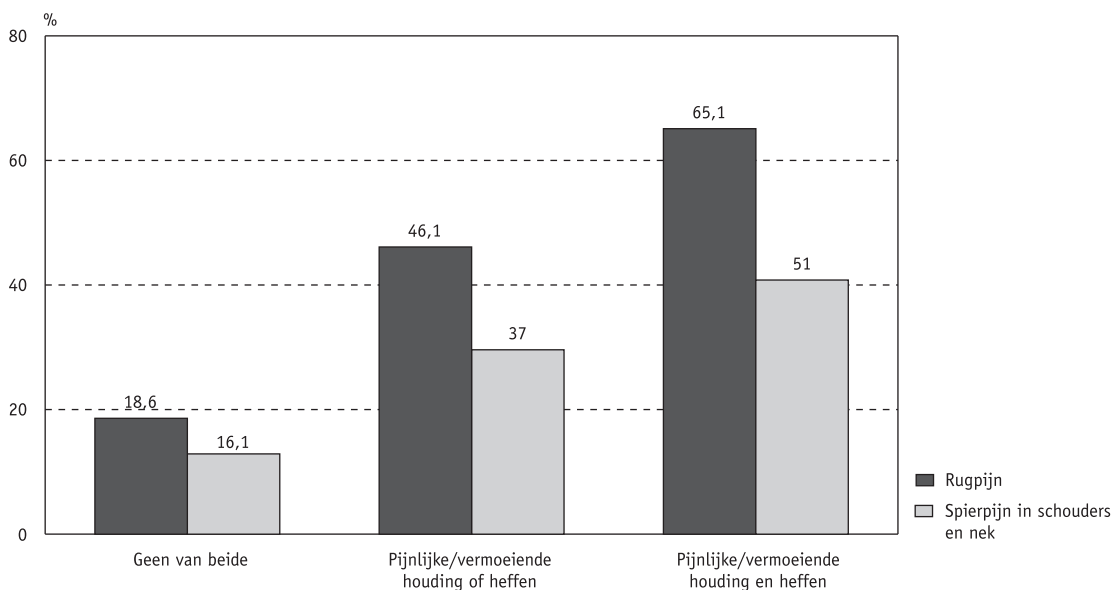
Aandeel loontrekkenden met gezondheidsklachten ten gevolge van het werk naar hoofdsector en geslacht (EU-lidstaten; 2000).

%	Rugpijn			Spierpijn in schouders en nek			Stress			Algehele vermoeidheid		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Primaire Sector	40,0	50,8	43,3	33,3	43,1	36,3	16,7	30,8	20,9	26,0	29,2	27,0
Secundaire Sector	36,0	32,1	35,1	27,0	33,1	28,5	23,7	24,7	23,9	21,6	17,9	20,7
Tertiaire Sector	29,5	27,2	28,5	21,7	24,2	22,8	30,9	26,1	28,7	19,8	17,1	18,6
Quartaire Sector	25,2	33,9	30,8	20,1	29,3	26,1	35,4	34,2	34,6	20,6	21,9	21,4
Totaal	31,1	31,5	31,3	23,6	28,2	25,7	29,0	30,0	29,4	20,8	19,7	20,3

Bron: European Survey on Living and Working Conditions.

Figuur 1.

Het samen voorkomen van pijnlijke/vermoeiende houding en/of het heffen van zware lasten enerzijds en rugpijn en spierpijn in schouders en nek anderzijds (EU-lidstaten; 2000).

Bron: European Survey on Living and Working Conditions.

Een vijfde van de werkenden heeft last van *algehele vermoeidheid*. Dit is vooral zo in de primaire sector (27%). In deze sector heeft 29,2% van de vrouwen last van algehele vermoeidheid, wat meer is dan de mannen (26%). In de secundaire en tertiaire sector zijn het de mannen die het meest klagen over vermoeidheid.

Globaal genomen kan men stellen dat rugpijn, pijn in schouders en de nek en algehele vermoeidheid typische klachten zijn voor de primaire en secundaire sector, aangevuld met de vervoer- en zorgsector waar stress vooral voorkomt in de commerciële en publieke dienstensectoren. We kunnen ook concluderen dat elk van de vier meest voorkomende gezondheidsklachten in de primaire sector veel frequenter gemeld worden door de vrouwen die er werken dan door de mannen.

Enkele sectoren belicht

Wanneer men de onderzoeksresultaten hergroepeert per sector, wordt duidelijk dat een aantal sectoren grotere risico's inhouden voor de gezondheid dan andere. Meer dan de helft (51,7%) van de werknemers in de sector van de winning van delfstoffen spreekt van een risico voor de gezondheid/veiligheid door de aard van zijn of haar werk. Er is echter slechts 0,5% van de loontrekkenden in deze sector tewerkgesteld (tabel 2). Ook in de bouw (40,9%) en in de vervoersector (36,7%) lopen de gezondheidsklachten hoog op. Dit zijn wél grotere sectoren, waar respectievelijk 6,2% en 5,2% van de loontrekkenden zijn tewerkgesteld. We bespreken de sectorale verschillen nu afzonderlijk voor elk van de vier meest voorkomende gezondheidsklachten. Een overzicht vindt u in tabel 2.

Rugklachten en spierpijn in schouders en nek

De afzonderlijke gezondheidsklachten komen niet in alle sectoren in dezelfde mate voor. Rugpijn is erg typerend voor personen werkzaam in de sector winning van delfstoffen (48,3%) en in de bouwsector (44,2%). Gezien de samenhang tussen rugklachten en spierpijn, zijn het werknemers uit dezelfde sectoren die kampen met klachten over pijn in de schouders en de nek. Zo vindt men ook hoge percentages in de land- en tuinbouw en visserij en

in de vervoersector. In de quartaire sector valt vooral de gezondheidssector en de maatschappelijke dienstverlening op, een belangrijke werkgever waar 12,3% van de werknemers werkt. Ook in de voedingssector en textielsector scoren deze twee gezondheidsklachten hoog.

Dat juist in deze sectoren rugpijn en spierpijn in schouders en nek vaak voorkomen, gaat samen met de fysieke arbeidsomstandigheden waaronder de werknemers er werken. In deze sectoren wordt namelijk door een groot aantal werknemers aangegeven dat zij er in pijnlijke/vermoeiende houdingen werken, dat er zware lasten worden geheven en dat repetitieve handelingen vaak voorkomen. In de land- en tuinbouw en visserij en in de bouwsector zegt 45% van de werknemers te werken in pijnlijke/vermoeiende houdingen. Het hoogste percentage werknemers dat aangeeft zware lasten te moeten heffen, vindt men in de bouwsector (41,7%) en in de sector winning van delfstoffen (36,3%). In de sector winning van delfstoffen (60,3%) en de bouwsector (58,9%) vindt men ook voor het uitvoeren van repetitieve handelingen een hoog percentage terug.

Stress

In de vervoersector (38,3%) en de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (38,1%), die reeds geplaagd worden door heel wat fysieke gezondheidsklachten, vindt men een hoog aandeel gestresseerde werknemers. Voor het overige zijn het vooral andere sectoren waar hoge percentages voor stress terug te vinden zijn. In het onderwijs geeft 37,9% van de werknemers aan dat ze te kampen hebben met stress en ook in sectoren als post- en telecommunicatie (35,6%) en het openbaar bestuur (33,3%) heeft meer dan een derde van de tewerkgestelden hier last van.

Algehele vermoeidheid

Algehele vermoeidheid komt vooral voor in sectoren waar veel werknemers reeds kampen met rugklachten en pijn in schouders en nek. Dit is het geval voor de werknemers tewerkgesteld in de sector voor de winning van delfstoffen (36,2%) en land- en tuinbouw en visserij (27%). Ook in de vervoersector waar de drie andere klachten reeds

Tabel 2.

Aandeel loontrekkenden met gezondheidsklachten ten gevolge van het werk, naar sector (EU-lidstaten; 2000).

(%)	Grootte van de sector	Ziet werk als risico voor de gezondheid	Ervaart... ten gevolge van het werk			
			Rugpijn	Pijn in schouders en nek	Stress	Algehele vermoeidheid
Primaire Sector						
Land- en tuinbouw en visserij	1,5	32,6	43,3	36,3	20,9	27,0
Secundaire Sector						
Winning van delfstoffen	0,4	51,7	48,3	36,2	24,1	36,2
Vervaardiging van dranken, voeding en tabak	2,5	30,9	34,8	29,0	21,0	23,5
Vervaardiging van textiel, kleding, leer, schoeisel en bont	1,8	26,4	34,9	29,5	19,9	21,8
Houtindustrie en grafische nijverheid	2,6	28,8	29,6	27,5	28,0	20,2
Chemische industrie, rubber- en kunststofnijverheid en vervaardiging van glas, bakstenen, cement en andere bouwmaterialen	3,2	33,3	29,8	19,4	25,7	19,4
Metaalsector	7,6	26,7	31,9	26,4	26,8	18,3
Vervaardiging van meubels en overige industrieën	1,1	24,1	32,5	23,5	20,5	18,7
Elektriciteit, gas, stoom en water	1,0	21,4	31,0	24,1	25,5	18,6
Bouw	6,2	40,9	44,2	36,8	20,6	22,8
Tertiaire Sector						
Garagewezen, groothandel en handelsbemiddeling en kleinhandel	14,4	18,2	28,3	19,5	23,5	16,3
Horeca	3,8	24,3	31,7	21,6	27,9	25,2
Vervoersector	5,2	36,7	40,2	31,9	38,3	25,2
Post- en telecommunicatie	2,4	20,7	28,4	25,9	35,6	21,0
Financiële diensten	3,7	16,5	20,0	19,8	32,2	13,7
Verhuurdiensten, informatica, advies en bijstand aan ondernemingen en personen, selectie en terbeschikkingstelling van personeel, industriële reiniging	6,2	18,7	22,2	24,2	28,7	16,2
Quartaire Sector						
Openbaar bestuur en justitie, defensie en openbare veiligheid	8,4	26,9	26,3	23,3	33,3	19,0
Onderwijs	8,3	18,1	20,2	16,4	37,9	20,2
Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	12,3	28,2	40,2	34,1	38,1	23,6
Afvalwater- en afvalverzameling; straatreiniging; belangenvertegenwoordiging; recreatie, cultuur en sport; overige diensten aan personen	5,8	24,8	32,1	27,1	26,3	21,6
Restgroep	0,8	18,6	35,4	23,0	18,6	24,8
Totaal	99,3	25,5	31,3	25,7	29,4	20,3
Missing	0,7					
Totaal	100,0					

Bron: European Survey on Living and Working Conditions.

hoog scoren, geeft een vierde van de werknemers aan dat algehele vermoeidheid hen parten speelt door de aard van hun job. In de horeca is algehele vermoeidheid de enige van de vier bestudeerde klachten die meer dan gemiddeld gemeld wordt (25,2%).

Samengevat zien we binnen de sectoren duidelijk een samen voorkomen van rugpijn, pijn in schouders en nek en ook wel algehele vermoeidheid, voornamelijk in de primaire en secundaire sector. Sectoren die erg opvallen zijn de (dunbevolkte) sector van de winning van delfstoffen, de bouwsector, de voedingssector en de textielsector. Daar waar de chemie hoog scoort wat betreft de algemene uitspraak over gezondheidsrisico's door hun werk, zijn het niet de vier bestudeerde klachten waar de sector het meest onder lijdt.

Dezelfde samenhang van rug-, schouder-, nekpijn en vermoeidheid vinden we terug in de vervoersector en de gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, twee sectoren die ook lijden onder stress.

Stress verschilt van de drie andere gezondheidsklachten want manifesteert zich in andere, voornamelijk (commerciële en publieke) dienstensecto-

ren en komt meestal los van de drie andere klachten voor.

Gezondheidsklachten, functiespecifiek?

Vooraf personen die ambachtelijk werk verrichten, geschoolde en ongeschoolde arbeiders vrezen dat hun werk gevaren inhoudt voor hun gezondheid en veiligheid. Het aandeel loopt op van 30 tot 37%, afhankelijk van de specifieke functiecategorie.⁵ Bijna 40% van wie werkt als machine- en installatiebestuurder of montagearbeider is ervan overtuigd dat zijn/haar gezondheid en veiligheid in gevaar is door het werk. Bij de personen die werken als ambachtelijke vakarbeider, landbouwer of geschoolde arbeider in de landbouw of de visserij is meer dan een derde die mening toegedaan. Hier tegenover staan de bedrijfsleiders, het hoger kaderpersoneel en de bedienden in administratieve functies waarvan 'slechts' 15,7% aangeeft dat hun gezondheid gevaar loopt door hun werksituatie.

De fysieke klachten rugpijn, spierpijn in schouders en nek en algehele vermoeidheid komen het

Tabel 3.

Aandeel loontrekkenden met gezondheidsklachten ten gevolge van het werk, naar functie (EU-lidstaten; 2000).

(%)	Ziet werk als risico voor de gezondheid	Ervaart... ten gevolge van het werk			
		Rugpijn	Pijn in schouders en nek	Stress	Algehele vermoeidheid
Bedrijfsleiders en hoger kaderpersoneel	15,7	17,5	16,8	35,1	16,9
Intellectuele en wetenschappelijke beroepen	20,0	21,5	19,4	40,2	21,4
Intermediaire functies	23,9	28,8	25,4	34,7	18,5
Bedienden in administratieve functies	15,7	24,0	22,8	28,7	15,5
Dienstverlenend en verkooppersoneel	23,2	31,9	24,0	27,9	20,1
Landbouwers en geschoolde arbeiders in de landbouw en de visserij	33,3	46,8	36,9	14,9	27,0
Ambachtsberoepen en ambachtelijke vakarbeiders	37,3	42,0	31,2	22,0	24,4
Machine- en installatiebestuurders, montagearbeiders	38,1	41,1	32,4	28,1	22,8
Ongeschoolde arbeiders en bedienden	29,9	40,3	31,3	21,2	22,2
Strijdkrachten	31,1	21,1	22,2	36,7	20,0
Totaal	25,4	31,3	25,7	29,4	20,2

Bron: European Survey on Living and Working Conditions.

vaakst voor in functies waarin traditioneel voornamelijk arbeiders worden tewerkgesteld. Dit tegenover de psychische spanning, de stress, die meer wordt aangehaald in de functies waar grotendeels bedienden aan het werk zijn.

De fysieke klachten met betrekking tot rug-, nek- en spierpijn en algehele vermoeidheid komen opnieuw gegroepeerd voor in dezelfde functies. Het hoogste percentage voor zowel rugpijn (46,8%) als pijn in de schouders en de nek (36,9%) en algehele vermoeidheid (27%) wordt gegeven door landbouwers en geschoolde arbeiders in de landbouw en de visserij. Dit leunt dus aan bij de vaststellingen uit de vorige paragraaf. Ook heel wat ambachtelijke vakarbeiders, machine- en installatiebestuurders, montagearbeiders en de ongeschoolde arbeiders en bedienden ondervinden hinder van de combinatie van fysieke klachten. Het is dan ook niet te verwonderen dat men vooral in deze functies te maken heeft met pijnlijke/vermoeiende houdingen, het heffen van zware lasten en het uitvoeren van repetitieve handelingen.

De hoogste percentages werkenden met stress vindt men in andere functies. Stress wordt door 40,2% van de werknemers in de intellectuele en wetenschappelijke beroepen aangegeven als negatief effect van hun werk. Bij de bedrijfsleiders, het hoger kaderpersoneel en de intermediaire functies geeft meer dan een derde aan dat stress een invloed uitoefent op hun gezondheid.

Gezondheidsklachten en ondernemingsgrootte

Naarmate een bedrijf meer werknemers in dienst heeft, stijgt het aandeel loontrekkenden dat van mening is dat het werk een gevaar inhoudt voor de gezondheid. In een bedrijf met 5 tot 9 werknemers is dit 23,8% van de werknemers en dit stijgt tot 32,2% van de werkenden in een onderneming met meer dan 500 werknemers.

Het percentage werknemers dat last heeft van *rugpijn* is het hoogst in ondernemingen met 100 tot 249 loontrekkenden (32,9%) en in bedrijven met 50 tot 99 tewerkgestelden (32,8%). In een onderneming met 500 of meer werknemers loopt het percentage ook nog op tot 32,3%. Ook *spierpijn in*

schouders en nek komt het meest voor in ondernemingen met 50 tot 99 werknemers (28,8%) en daarnaast ook in bedrijven met 500 of meer werkenden (27,1%). Ook in een bedrijf met 100 tot 249 werknemers heeft nog meer dan een vierde hier last van. Meer dan een derde van de werknemers in een groot bedrijf (500 werknemers of meer) heeft *stress*. Maar ook in de kleinere ondernemingen komt stress vaak voor, namelijk bij 32,8% van de werknemers in een bedrijf met 50 tot 99 werkenden en bij 31,5% van de werknemers in een onderneming met 100 tot 249 tewerkgestelden. Ook *algehele vermoeidheid* komt in de grootste ondernemingen het vaakst voor (23,3%). In kleinere ondernemingen, 50 tot 99 en 100 tot 249 werknemers, heeft respectievelijk 21% en 20,9% van de werknemers er last van.

De vier gezondheidsklachten komen dus vooral voor in de allergrootste ondernemingen met 500 of meer werknemers en in de middelgrote bedrijven waar 50 tot 99 mensen zijn tewerkgesteld. Dit betekent echter niet dat de klachten in kleinere ondernemingen niet voorkomen. Zo kenmerken de horeca, bouw en landbouw zich als sectoren met vooral kleine ondernemingen. Toch zijn dit sectoren waar rug- en spierpijn zeer frequent gesignaleerd worden.

Gezondheidsklachten vertalen zich in ziektedagen

Een werknemer is gemiddeld 6,7 dagen per jaar afwezig wegens ziekte. De personen die menen dat hun gezondheid in gevaar is door hun job, geven een hoger gemiddeld aantal ziektedagen per jaar aan (9,4 dagen) dan diegenen die vinden dat hun job geen risico inhoudt voor hun gezondheid (5,7 dagen). Gezondheidsklachten ernstig nemen en preventief optreden zal de werkgever dus geen windeieren leggen.

Gepercipieerde gezondheidsrisico's wegen sterker door op het ziekteverzuim bij vrouwen. Vrouwen die overtuigd zijn dat hun job gevolgen heeft voor hun gezondheid zijn namelijk 10,9 dagen per jaar ziek tegenover 6,3 dagen bij vrouwen die aangeven dat dat niet zo is. Zonder gezondheidsklachten ten gevolge van hun werk, geven vrouwen dus maar liefst 4,6 ziektedagen per jaar minder op. Bij man-

nen is dit verschil kleiner (3,2 dagen). Mannen die gezondheidsrisico's signaleren ten gevolge van hun werk, zijn per jaar gemiddeld 8,4 dagen ziek tegenover 5,2 dagen bij mannen die geen gezondheidsgevaaren zien in hun werk. Een overzicht van het gemiddeld aantal ziektedagen per type van gezondheidsklacht en opgesplitst naar geslacht vindt u in tabel 4.

Zoomen we in op de vier meest voorkomende gezondheidsklachten, dan merkt men een verschil in ziekteverzuim tussen respondenten met fysieke en met psychische klachten. Rugpijn (9,7 dagen) en spierpijn in schouders en nek (9,9 dagen) gaan samen met een gemiddeld hoger aantal verzuimdagen dan stress (9,1 dagen). Algehele vermoeidheid daarentegen heeft met gemiddeld 8,9 dagen een nog iets lager ziekteverzuim.

De problematiek van niet-lichamelijke klachten ten gevolge van het werk mag niet geminimaliseerd worden. Zo stellen we bijvoorbeeld vast dat een klacht zoals angstgevoelens ten gevolge van het werk bij 10% van de werknemers voorkomt en samen gaat met een hoog ziekteverzuim van 10,3 dagen per jaar. Iets gelijkaardigs zien we voor jobgerelateerde slapeloosheid, dat voorkomt bij 8,6% van de ondervraagden en samen gaat met 11,4 ziektedagen per jaar. Allergie, maagpijn en ademhalingsproblemen tonen eveneens een hoog ziekteverzuim en wordt vermeld door 3,7% à 4,5% van de bevrageden.

Het is bekend dat vrouwen globaal genomen een hoger ziekteverzuim laten optekenen dan mannen. Dit is niet anders wanneer de gegevens worden uitgesplitst per type gezondheidsklacht (tabel 4).

Tabel 4.

Aandeel loontrekkenden en gemiddeld aantal ziektedagen per type gezondheidsklacht en geslacht (EU-lidstaten; 2000).

	Aandeel ondervraagden (%)	Gemiddeld aantal ziektedagen		
		Totaal (n)	Man (n)	Vrouw (n)
Gehoorproblemen	8	10,2	9,7	11,8
Problemen met het gezichtsvermogen	8,3	7,5	7,6	7,4
Huidproblemen	6,5	10,5	10,0	11,1
Rugpijn	31,3	9,7	8,9	10,7
Hoofdpijn	15,1	9,8	9,0	10,4
Maagpijn	4,5	11,6	10,7	12,6
Spierpijn in schouders en nek	25,7	9,9	9,1	10,7
Spierpijn in bovenste ledematen	13,6	9,6	8,7	10,8
Spierpijn in onderste ledematen	11,4	9,7	9,1	10,4
Ademhalingsproblemen	3,7	11,4	10,3	13,9
Hartaandoening	1	18,8	18,9	18,6
Kwetsuur	6,9	10,5	9,1	14,0
Stress	29,4	9,1	8,5	9,8
Algehele vermoeidheid	20,2	8,9	8,0	10,0
Slapeloosheid	8,6	11,4	10,2	13,0
Allergie	4,1	11,6	11,6	11,5
Angst	6,6	10,4	9,2	11,6
Prikkelbaarheid	10,1	10,3	9,9	10,8
Trauma	1,7	13,6	11,8	16,3
Totaal		6,7	6,2	7,3

Bron: European Survey on Living and Working Conditions.

Bij vrouwen vertalen rugklachten, spierpijn, stress of algehele vermoeidheid zich eveneens in een hoger aantal ziekte-dagen. Vrouwen die last hebben van rugpijn blijven gemiddeld 10,7 dagen thuis terwijl mannen 8,9 ziekte-dagen opgeven. Geeft een vrouw aan last te hebben van spierpijn in schouders en nek, blijft ze eveneens gemiddeld 10,7 dagen thuis tegenover 9,1 dagen bij mannen. Hebben ze last van stress dan daalt het gemiddeld aantal ziekte-dagen bij beide seksen; vrouwen blijven 9,8 dagen thuis en mannen 8,5 dagen. Is er sprake van algehele vermoeidheid dan noteren vrouwen 10 en mannen 8 ziekte-dagen.

*Katleen Vanderpooten
Laatstejaarstudent licentiaat
in de Handelswetenschappen
Stagiair Steunpunt WAV*

Noten

1. Enkel in Luxemburg bedroeg het aantal ondervraagden slechts 527.
2. Enkel de loontrekkenden met een contract van bepaalde of onbepaalde duur werden opgenomen voor de berekeningen en er werd enkel rekening gehouden met de personen die minimum 6 maanden in het bedrijf tewerkgesteld waren. Men moet ook meer dan 10 uur per week in het bedrijf aanwezig zijn. Personen die langer dan 200 dagen ziek waren, worden eveneens uitgesloten vermits deze extreme verzuimwaarden de gemiddelden vertekenen.
3. In de enquête wordt eerst gevraagd of het werk al dan niet gevaren inhoudt voor de gezondheid of de veiligheid van de werknemer. Daarna wordt in een andere vraag gevraagd naar specifieke gezondheidsklachten door invloed van de job. Het is dus mogelijk dat iemand zegt dat zijn job geen gevaar inhoudt voor de eigen gezondheid of veiligheid, maar daarna wel bepaalde gezondheidsklachten rapporteert wanneer er expliciet naar gevraagd wordt.
4. Mannen zijn vooral werkzaam in de primaire en secundaire sector en dan voornamelijk meer dan vrouwen in de metaal- en bouwsector. In de tertiaire sector is het aandeel van mannen en vrouwen ongeveer gelijk, maar vooral het aandeel van de vrouwen in het garagewezen, de distributie en handelsbemiddeling is opvallend. De quartaire sector stelt vooral vrouwen tewerk en zij concentreren zich voornamelijk in de sectoren onderwijs en gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening.
5. Voor de functie-indeling werd de ISCO-code gebruikt. Onder ongeschoolde arbeiders en bedienden worden ook de gehandicapten gerekend die tewerkgesteld zijn in een beschutte werkplaats.